

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	درس اول: محمود درویش
۱۴	درس دوم: جرجی زیدان
۲۲	درس سوم: ایلیا ابوماضی
۲۹	درس چهارم: احمد امین
۳۳	درس پنجم: نازک الملائكة
۴۲	درس ششم: مصطفی صادق الرافعی
۴۸	درس هفتم: عبید زاکانی
۵۶	درس هشتم: تاریخ بیهقی
۶۶	درس نهم: ابن بطوطه
۷۲	درس دهم: ابن خلدون
۷۹	درس یازدهم: بنداری
۸۷	درس دوازدهم: مولوی
۹۳	درس سیزدهم: سعدی شیرازی (۱)
۱۰۰	درس چهاردهم: سعدی شیرازی (۲)
۱۱۱	درس پانزدهم: آیاتی از قرآن کریم
۱۲۲	درس شانزدهم: علی بن ابی طالب (ع)
۱۳۶	مباحث تکمیلی
۱۴۱	منابع
۱۴۳	نمایه

مقدمه

چنان که در مقدمه کتاب اول اشاره کرده‌ایم یکی از اهداف اصلی تدریس زبان عربی در رشته زبان و ادبیات فارسی فهم ابیات و عبارات عربی مندرج در متون فارسی است. از این روی، در همه مجلدات این مجموعه درس یا دروسی را به ابیات و عبارات عربی متون مهم فارسی اختصاص داده‌ایم؛ متونی مانند: کلیات سعدی، تاریخ بیهقی، مثنوی معنوی، دیوان حافظ، کلیله و دمنه، تا دانشجویان در کنار یادگیری عربی، آن ابیات و عبارات را بخوانند. با این کار، این مجموعه برای فهم عربی‌های متون فارسی همواره به کار خواهد آمد. در انتخاب آیات قرآن کریم و همچنین احادیث و جملات مشهور نیز متون فارسی را مد نظر داشته‌ایم، آیات و احادیثی را برگزیده‌ایم که به نوعی در متون فارسی تجلی یافته‌اند و برای مزید استفاده دانشجویان نمونه‌هایی از آن تجلی‌ها را در ابیات فارسی ذکر کرده‌ایم.

معانی‌ای که در فرهنگ‌های لغت و معجم‌های گوناگون برای مفردات و اصطلاحات ذکر شده است بخشی از طیف معانی آن‌هاست؛ بنابراین خواننده و مترجم گاهی ناگزیر است معنای دقیق آن مفردات را در متن با استفاده از معانی‌ای که در فرهنگ‌ها ذکر شده حدس بزند؛ هرچند که معنای مورد نظر در هیچ فرهنگی نیامده باشد و درست به همین سبب برداشت‌های ما از لغات و عبارات مخصوصاً در شعر، آخرین و دقیق‌ترین برداشت‌ها نخواهد بود. ممکن است استادان و دانشجویان با توجه به بافت و ساختار عبارات برداشت‌های دیگری، حتی متفاوت با برداشت نگارندگان داشته باشند. غرض اصلی ما دادن سررشته به دست دانشجویان بوده است؛ به همین سبب گاهی ریشه لغتی را که معنا کرده‌ایم به دست داده‌ایم و گاهی نیز معادل‌های عربی آن‌ها را نوشته‌ایم.

در انتخاب متن‌های مناسب برای کتاب‌هایی از این دست، روش‌های مختلف و متعددی وجود دارد که همه آن‌ها دارای محاسن و معایبی هستند. ما در این مجموعه به اقتضای آموزشی بودن آن در انتخاب متن‌ها به ناگزیر چند نکته را لحاظ کرده‌ایم:

- ترتیب متن‌ها براساس حرکت از متن‌های ساده به سوی متن‌های متوسط و پیشرفته.
 - تناسب متن با قواعد آن درس. چنان که رعایت این تناسب ممکن نبوده است با افزودن متن‌های مناسب در بخش تمرین و همچنین طرح تمرین‌های مرتبط درصدد جبران این کاستی برآمده‌ایم.
 - حفظ تنوع متون و اشمال آن‌ها بر متونی که یادگیری آن‌ها از اهداف این مجموعه برشمرده‌ایم.^۱
- به عبارت ساده‌تر در چینش متون، سطح علمی دانشجویان، اهداف مورد نظر دروس عربی و تناسب متن‌ها را با قواعد در نظر داشته‌ایم نه سیر تاریخی متون را. همچنین برای اطلاع دانشجویان، در ابتدای

۱. برای تفصیل مطلب رجوع کنید به: مقدمه کتاب اول.

هر درس مطلب کوتاهی درباره نویسنده یا کتاب مورد نظر، غالباً بر پایه کتب معتبر آورده‌ایم. متن‌های انتخاب شده از نویسندگان و شاعران مشهور، علاوه بر کتاب و دیوان خود آن‌ها ممکن است در مجموعه‌ها و گزیده‌های مختلف نیز آمده و استادان آن‌ها را ترجمه و شرح نیز کرده باشند. ما در معنی و شرح مفردات و اصطلاحات به کاررفته در این متن‌ها تا آنجا که نیاز بوده و می‌توانسته‌ایم از این منابع نیز استفاده کرده‌ایم. می‌توان مشخصات آن‌ها را در فهرست منابع ملاحظه کرد. دانشجویان برای مزید فایده می‌توانند به شروع دیگر نیز مراجعه کنند.

در متن درس‌ها، برخی از کلمات با زیرخط مشخص شده‌اند و این نشان‌دهنده آن است که قواعد مطرح شده در پایان هر درس، مربوط به این قبیل کلمات است.

در کتاب حاضر سعی شده است که ساختار اسم و معرفی انواع حروف مطرح شود. در این بخش نیز راه ایجاز را در پیش گرفته و از طرح قواعد پیچیده و کم‌کاربرد خودداری کرده‌ایم. بی‌گمان استادان محترم به فراخور سطح علمی دانشجویان و وقتی که در اختیار دارند به بسط و شرح بیشتر مطالب خواهند پرداخت. با این همه، برخی از مباحث کم‌کاربرد اما مشهور را در قسمت پایانی کتاب به صورت مجزاً با عنوان «مباحث تکمیلی» آورده‌ایم. همچنین در بخش قواعد درس شانزدهم، ابیات و جملاتی را تحلیل صرفی (تجزیه) کرده‌ایم. این بخش، نمونه عملی و کاربردی قواعد مطرح شده در کتاب اول و دوم است و خلاصه‌ای از مطالب این دو کتاب را دربر دارد و می‌تواند الگوی مناسبی برای تجزیه دیگر جملات و ابیات قرار گیرد.

از آنجا که یافتن متنی معتبر و مستند - که تمامی نمونه‌های مربوط به یک نوع اسم (مثلاً اسم اشاره یا اسم موصول) در آن نمود یافته باشد - تقریباً ناممکن است، ما در متن درس‌ها به وجود چند نمونه معدود از اسم‌های مطمح نظر بسنده کرده‌ایم؛ اما در بخش قواعد، همه نمونه‌های آن نوع اسم را آورده و توضیح داده‌ایم.

در هر درس در کنار قواعد، به نکته‌ای از نکات فن ترجمه اشاره کرده‌ایم. نکاتی که در ترجمه روان و خوشخوان می‌تواند یاریگر مترجم باشد. برخی از این نکات بسیار کوتاه و در حده اشاره و برخی دیگر گسترده‌تر مطرح شده است.

این اثر نیز ممکن است همچون بسیاری از آثار دیگر از ضعف و نقص احتمالی مبرا نباشد. نگارندگان امید آن دارند که همکاران ارجمند با راهنمایی‌های خود آنان را در کاستن این نواقص احتمالی یاری رسانند.

و من الله توفیق

مؤلفان